

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1898

Ny följd ⇄ I årg.

Häft. 4

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

→ INNEHÅLL ←

En akademisk befordringsfråga.

CARIN WÄSTBERG: Svensk hemslöjd och norsk husflit. (Forts.)

ESSE DAL: Teori och praktik.

Svenska kvinnor: Några ord om jubileumsfonden.

ANNA KNUTSON: Maktlös. Sonett.

Litteratur: G. H.: Brudsmucket af H. Keyser. — L. N.: En passions-
historia af Rafael.

Notiser från bokmarknaden.

A. S.: Från 1898 års riksdag.

Notiser från Stockholms Läsesalong.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

Obs! Anmälan å omslagets sista sida!

Fröken Kristine Dahls
rationella **Underkläder**

såsom Chemiletter, Bröstband, delade Kjolar m. m.
samt

Svenska Dräkthereformföreningens Underkläder
i **K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin**

och **Almedahls Fabriks Försäljningsmagasin**

7 Storkyrkobrinken 7
STOCKHOLM.

Priskuranter franco på begäran.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS.! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

➔ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ➔

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,

52 Drottninggatan 52.

Väfgarner

af ylle och bomull, Linnegarn af Almedahls till fabrikspris, Kostymgarn, Mattvarp, Crémefärgadt Fiskegarn till Gardiner; Fiskredskaps garn, Väfskedar m. m., allt till lägsta priser

AXEL HINDERSONS Garnbod,

Hötorget 13. Filial: Götgatan 18.

**Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
Stockholm, 54 Drottninggatan,**

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

**Äkta
COLLODIN.**

**Tillförlitligaste
och af Tusentals personer
bepröfvadt medel mot liktonnar,
vårtor, hudhårdnad
och nageltrång.**

Obs. alltid denna inregistrerade etikett som garanti för varans äkthet.

INTYG:

Undertecknade, som användt Herr Axel Litströms Colloidin mot liktonnar och kylknölar, ha funnit medlet fullt motsvara sitt ändamål, och kunna det därför hos enhver till det bästa rekommendera. Ämål den 3 maj 1886.

*I. G. Geijer. A. Ljungberg,
Rådman.*

Undertecknad, som varit besvärad af en mängd vårtor, har genom användandet af »Colloidin» från Apotekaren Herr Axel Litström i Falun, blifvit från dem helt och hållet befriad; hvarföre jag omnämnda medel hos enhver till det bästa rekommenderar.

*Motala & Nykyrke d. 27 aug.
1886. August Axén, Handlande.*

Säljes hos Parfym- och Bokhandlare i flaskor å 60 öre och 1 krona.

Franko mot 1 kr. 20 öre.

AXEL LITSTRÖM, Falun.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper, och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning *(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),*

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerar in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Från **Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition** hafva utkommit:

Ur minnet och dagboken.

Anteckningar från åren 1848—1897 af Pastor **B. Wadström**.

Första häftet med 48 porträtt och illustrationer. Häft. 1 kr. Arbetet utkommer i 4 häften under 1898.

»När en gång den kyrkliga emissionens historia skall skrivas, utgör detta arbete härför ett material af alla yppersta beskaften.

Vi rekommendera boken såsom den förträffligaste lektyr för gammal och ung». *N. St. P.*

»Det är med verkligt nöje och uppbyggelse vi läst det föreliggande häftet, där älskliga bilder å det religiösa området för svunna tider frammanas i ett enkelt men kraftigt språk, som man är van att höra af den gamle evangeliveteranen, Pastor Wadström.

Hvilken väsentlig skillnad är det ej på den behållning man får, då det är verklighetsbilder som skildras, än efter diktade, om ock i bästa mening framställda bilder: Med längtan motse vi de följande häftena. *W. A.*

Den heliga historien

af *Alfr. Edersheim*, Teol. och Fil. Dr. Andra delen. Häft. 1: 50.

Hela verket utkommer under nästkommande år i tillsammans 7 delar,

hvaraf subskribenter erhålla den 7:de delen gratis.

»Utan tvekan beteckna vi detta arbete vara en af de bästa vinster vår teologiska litteratur under senare tiden gjort.» *Vårt Land.*

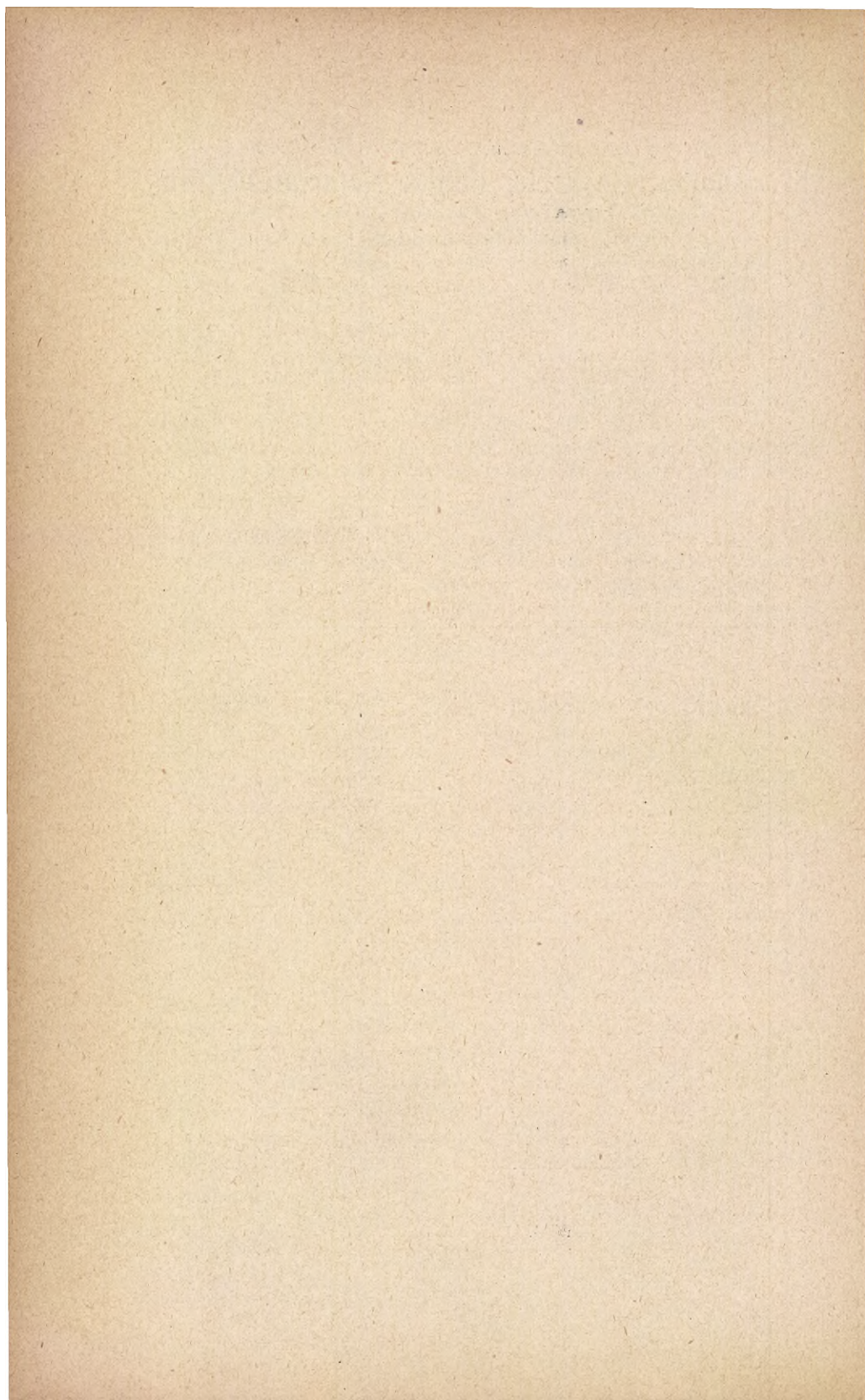
»Ett af de yppersta bokalster, som de senare årens litterära marknad haft att bringa.» *B. W.*

Ungdomstiden — Herrens tid

En bok för ynglingar af *G. Weitbrecht*, Professor i Stuttgart. Häft. 2: 50, kart. 3 kr., klob. 3: 50.

I vår tid, då så många frestelser och faror locka och bjuda ungdomen att njuta af tomta och innehållslösa fröjder, är det af stor betydelse, om där finnes en hjälpsam och räddande hand, redo att i hvarje lifvets förhållande stå ungdomen till tjänst. En sådan hand, en sådan hjälp vill föreliggande arbete vara.

Det ingår på snart sagdt ungdomslifvets alla vägar och förhållanden, såsom kallelsen i lifvet, söndagens användande, nöjen, vänskap, familjelif etc. I sista kapitlet framhåller förf. önskvärdheten af att det ungdomliga ej måtte försvinna utan räcka hela lifvet igenom, tills vi en gång stå däruppe i höjden, där ingen ålderdom finnes utan evig ungdom.

En akademisk befordringsfråga.

Uppehållandet af en vakant professur plägar icke åstadkomma mycken spänning eller blifva föremål för diskussion utom akademiens hank och stör; men i dessa dagar har det i vida kretsar ordats åtskilligt om ett dylikt spörsmål. Denna gången har det rört sig om en person, som under det sista halfåret varit föremål för ett utbreddt intresse, och frågan har på grund af särskilda omständigheter fått en allmän innebörd och i mångas ögon antagit proportioner af en principalsak. En lösning har kommit och i någon mån medfört en missräkning för dem, som hyst den antydda uppfattningen.

Förloppet var i korthet resumeradt följande: då professorn i civilrätt vid Uppsala universitet i slutet af förra månaden afled, lämnade han sitt ämne synnerligen väl försörjdt, alldenstund det ägde *två* docenter, en för en juridisk disciplin ovanligt hög numerär. Som naturligt var, blef den tidigast utnämnda och mest examensmeriterade af dessa, juris doktor Elsa Eschelsson, af fakulteten föreslagen att förordnas till uppehållande af den ledigblifna professuren, tills ny innehafvare af denna utnämnes. Förslaget afböjdes af mindre akademiska konsistoriet, som i stället förordade den andre docenten, juris kandidat Tore Almén, till att sköta denna professur. Konsistoriet motiverade sin åsikt därmed, att docenten Eschelsson redan blifvit föreslagen att i likhet med föregående termin uppehålla professor Tryggers föreläsningsskyldighet, hvilket förordnande redan annonserats i »Föreläsningar och öfningar» för denna termin. Det ansågs, att frågan på detta sätt fått en tillfredsställande lösning, i det både processrätten och civilrätten blifvit tillgodosedda och båda civilrättsdocenterna placerade.

Den ofvan nämnda missräkningen förorsakas icke så mycket af det faktum, att fröken Eschelsson icke fick konsistoriets förord till att uppehålla professuren, utan snarare af det felslagna hoppet att vid detta unika tillfälle få gränsen för en kvinnas akademiska

möjligheter preciserad. Detta måste ju en gång ske, men det är beklagligt, att omständigheterna tillåtit ett kringgående af centralfrågan och därigenom föranlett ett uppskof i dennas besvarande.

Ännu i våras var man i stor ovisshet om huruvida en kvinlig docent var en möjlighet. När detta blef en realitet, hade man i början ingen direkt anledning att reflektera öfver konsekvenserna. Det skulle emellertid kunna visa sig, att titeln docent, applicerad på en kvinna, har en snäfvare betydelse än annars. Det är möjligt, att den af vederbörande auktoriteter icke anses vara förknäad med kompetens att sköta examinationsskyldighet eller utgöra ett trappsteg till professorsvärdigheten. Det beror på hur man, när så påfordras, tolkar regeringsformens 28:de § med dess uttryck »infödde svenske män». Kanske man en gång kommer att fästa sig mera vid en annan sats i samma § och gifva den en modern tolkning: »Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd.»

Svensk hemslöjd och norsk husflit.

Iakttagelser från utställningen.

(Forts. från 3:dje h.)

Huru de lediga stunderna användas i olika trakter af Sverige, hvilken slöjd som med förkärlek öfvas, därom berätta länens kollektivutställningar åtskilligt. Först påvisa de en så väsentlig skilnad i städernas och landsbygdens slöjd, att man nästan kan tala om tvenne olika arter hemslöjd. Alster från de förra vittna i regeln om lättare tillgång på material och håg för arbetssätt, som ej äro tidsödande. Städerna äro i stället en tummelplats för alla möjliga försök i allsköns lättvindig teknik, en sträfvan att komma främst, när det gäller nya uppslag i förfaringssätt och uppfinningar af nya former och föremål. Oftast återkommande arbetssätt äro målning på trä och glödritning, läderplastik samt olika sömnadsmetoder. Detta tillämpas vanligen efter idéer, som kommit öfver från Tyskland i sällskap med ett material »schlecht und billig». De olika förfaringssätten hafva en gemensam egenskap, hvilken egentligen är en förtjänst, men som, då den är verkliga orsaken till hela detta sporthandverk, tillsvidare får anses som fel, den egenskapen att de äro för lätt-

lärd. Det måste finnas vissa förutsättningar för att en person skall vara berättigad att taga itu med dekorerings. Saknas dessa och man ändock ger sig in på dekorerings i ofvannämnda riktning, så blir resultatet så smaklöst, att själfva den använda tekniken misskrediteras. Det utställda visar tydligt på metodiska prydnadsätt, som låta sig utföras äfven af dem som ingen konstbegåfning hafva, ingen säkerhet i handen, ingen öfning i teckning. Därför har man nästan glömt bort hvilken vacker ornering verkligen kan framställas genom t. ex. bränning på trä, modellering o. s. v. Det enda glädjande i dessa slags arbeten är att åstadkomma något vackert och lusten att försöka något nytt, som otvetydigt framlyser, ur äfven det sämsta och som bör räknas till det hemslöjds kapital vi genom konstnärlig ledning skola tillgodogöra oss.

Men icke blott det värdelösaste, ehuru detta tyvärr är talrikast, utan äfven det allra bästa i hemslöjdsväg kommer från städerna, och det är ju ganska förklarligt. Finnes det i Stockholm eller Göteborg eller annorstädes någon person, som har tid för hemslöjd och råd att kosta något på sitt arbete, så har denne ju alltid tillfälle fråga någon sakkunnig till råds och alltid tillgång på yppersta material, allt fördelar, som under nuvarande förhållanden äro mer oåtkomliga på landsbygden och i små städer, än någon oinvidig kan fatta.

Enligt utställningen väljer landsbygdens befolkning företrädesvis gamla bepröfvade arbetssätt. Och dessa äro synbarligen icke få. Materialet är oftast enkelt, solidt. Att det är lätt åtkomligt spelar en större roll än att det är fullt lämpligt. De flesta föremålen vittna om mycket arbete, för att ej säga allt för mycket. Man märker tydligt, att tiden på landet räcker bättre till än i städerna. Det alltför utarbetade skvallrar dessutom om att man har för litet att göra på för mycken tid.

En ursprungligare fantasi är något, som också kännetecknar den landtliga hemslöjden, ehuru den af brist på odling blir ofta mycket oklar. Idén, som från början gaf uppslag åt arbetet, har man icke mäktat reda upp eller genomföra, hvarför det färdiga verket icke så sällan utmynnar i något högst besynnerligt. Ju aflägsnare en ort är belägen, i synnerhet en skogstrakt, desto underligare äro dessa hemslöjdens fantasibevis, hvilket ju är ganska naturligt. Men liksom den i stadsbornas arbete skönjbara verksamhetslusten, skönhetsbegäret, tillhör det omordade kapitalet, så tillhör också fantasien samma kapital, i det den utgör en guldfyndighet, ännu oinmutad

eller åtminstone obearbetad, som i sig innebär möjligheten för kapitalets tillväxt.

Af kollektivutställningarna själfva kan man vidare lära, att olikheten i hemslöjd betingas af andra skäl än städernas och landsbygdens skilda smak och olika tillgång på ledig tid. Ett mer eller mindre utveckladt kommunikationsväsende betyder också mycket både för val af hemslöjd och för det använda materialet. Dessutom bestämma ortens naturliga tillgångar i många fall i hvad riktning befolkningen skall arbeta. Södra och mellersta Sverige, som tack vare sina talrika järnvägsförbindelser ej är uteslutande beroende af hvad som finnes närmast till hands, är rent af rikt på arbetsätt och växlande material. Men rikedomen aftager successivt i Jessa båda afseenden ju längre man kommer norrut, utan att dock arbetets konstnärliga värde, om man skall använda ett så ståtligt ord, därför minskas. Däremot finnas såväl i södra som mellersta Sverige, trots utmärkta kommunikationer, landskap, som att döma af utställningen äro verkligt fattiga på all hemslöjd, så fattiga, att man kunde tro dem vara folktomma. Vore hemslöjden kartlagd i öfverensstämmelse med *utställningen* och *lifaktigheten* i densamma betecknad med mer och mindre starka färger allt efter dess grader, skulle kartan se ut ungefär så: för Skåne och Blekinge en mycket stark ton, i ständigt aftagande styrka utbreder den sig öfver Småland och västliga delen af Götaland, tills den i Elfsborgs län nästan alldeles försvinner. Nästa län, som rättvisligen kan betecknas med stark färg, är Kopparbergs, men där förtonas färgen ej så långsamt, går ej vidt ut öfver Dalarnes gränser. Öfver Västmanlands, Örebro och Vermlands län ligger en enda färgsvag antydning om husflit, långt sämre än man anser sig ha rättighet att vänta från dessa trakter. Från Stockholm, där den tredje starka färgteckningen finnes, går nog söderut öfver Sörmland och Östergötland en liten lifaktig nyans, men den är likvisst allt för tunn. Öfver hela Norrland hvilar däremot en jämn och ganska stark färg, hvilken i Jämtlands och Norrbottens län blir mest koncentrerad.

* * *

Ur materialets och arbetsmetodernas synpunkter hafva kollektivutställningarna följande utseende.

Malmöhus, det starkast färglagda af det förut nämnda sydsvenska färgpartiet, utställer mest kvinlig slöjd. Det textila är, som bekant, sedan gamla tider dess specialitet, och här fattas, tror jag,

ingen känd teknik, åtminstone hvad väfnader angå. Från dynvar i bomull och halfylle till ganska fin gobelin finnas alla väfslagen exponerade, och alla äro utmärkt väl utförda. Färgen i de skånska textilalstren varierar mellan »regnbågens» starka, de bästa allmogeväfnadernas harmoniska och glada och drifhusets bleka, sjukliga toner. Dessa senare återfunnos lyckligtvis endast i fru Eskilssons små gobelinbitar. Ett på senare tider af fru Thora Kulle infördt väfnadssätt, »delad dukagång», finnes ock tillstädes och styrker den öfvertygelsen, som man från början fått angående densamma, att den endast i undantagsfall bör användas, emedan den verkar söndrande på mönstret. Jag har för min del endast sett tvenne arbeten, där detta icke varit händelsen. Det éna var en af fru Kulle i industrihallen exponerad väggbonad af linne med en bård i stora former efter ritning af Lotten Rönquist, för öfrigt ett af de vackraste arbeten fru Kulle någonsin utställt. Det andra var tyget på en liten soffa, väfdt af fröken Anna Elfversson, Kalmar, med ytterst små sirliga ornament, glest fördelade öfver enfärgad botten. Fru Eskilsson ökade väfnaderna med ett mycket praktiskt nummer: lakan med bårder väfda i opphemta. För att mönstret skulle taga sig något ut, voro lakanen af bomull och bårderna i linne, men på ej längre håll, än en dylik¹ prydnad brukar ses, är effekten alldeles stor nog, äfven om alltsamman tillverkas af det värdefulla linet. Sömnader förfärdigade med dels för Skåne egenomliga och dels utsocknes ifrån inkomna stygn utställdes: arbeten i hålsöm, vrängsöm, hedebo- och skånsk plattsöm, hardangersöm m. fl., och af Skånes typiska spetsar, knypplade utan mönster, hade landshöfdingskan fru Dickson ordnat kollektivutställning, till hvilken såväl Kristianstads som Malmöhus län lämnat bidrag.

Som det textila i ofvan skildrade län var så dominerande, inskränker jag mig till att af det öfriga endast nämna en möbel i drakstil, egentligen för att få tillfälle konstatera och beklaga det segliffvade hos dessa slingriga djurornament. Hur man än söker utrota det månghöfdade vidundret, tittar det fram här och där i landsändarna och har för hvarje gång flere hufvud, flere kroppar och flere stjärtar än någonsin. Medan det var ett uttryck för ett då lefvande släktes fantasi (på 800-talet), höjde det sig i nobla former och rimliga och behagliga vändningar helt blygsamt öfver den yta det ornerade. Men nu, sedan det är ett spöke blott, är det bråkigt och stiger fram i hög relief eller fristående. Jag minnes nu ej hvilket af dessa fel, som utmärkte specielt denna möbel,

därför är detta ingen anmärkning till dess mästare utan en allmän till alla drakdyrkare.

Kristianstads län utställer ungefär detsamma som ofvanstående, men mera af stadsslöjd.

Såvida felen skulle berättiga en utställning till ett eget kapitel, borde Blekinge få ett för sig. Det berättas af sakkunnige, att detta län på Köpenhamnsutställningen 1888 hade utmärkta arbeten att uppvisa, och med förhoppningar motsågs Blekinges deltagande i vår egen utställning. Vid första ögonkastet såg det också luftigt och fint ut, bra ordnad som det var med ljusa vackra gardiner m. m., m. m. Men det var bara humbug. Idel köpstadsgrannlåt i väfnader, sömnader, skulptur och annat, det hela ställdt på geschäft. Några bra drätter i linne och ett par andra konstväfnader sutto här och där och sågo ensamma ut. Men affärerna, gingo lysande, som vanligt där skräp tillhandahålles.

Enligt kartan öfver lifaktighet i hemslöjd tager här den starka färgen slut, och öfver det »fattiga Småland» breder sig en ganska svag sådan. Kalmar läns södra del utställer mest manlig slöjd af trä för husgerädet såsom laggkärl, baljor och byttor samt finare stånkor, slevvar, skedar etc. samt korgarbeten. Kalmar norra har däremot mera textilarbeten af *enkelt* slag. Spånad: ullgarn, tågarn, blågarn. Väfnaderna utgöras af linne, bomull och ylle, det senare mest till beklädnad.

Innehållet i Jönköpings läns afdelning är mycket blandadt — stads- och landtslöjd utan något särskildt betecknande för trakten, med undantag för de läder- och metallarbeten, som utförts af enskilda arbetare vid Gnosjö bruk.

Göteborgs stad framför till täfplingsplatsen en hel del hemslöjd af det för städer utmärkande slaget. Någon vidare anmärkningsvärd eller om skicklighet vittnande utställning var denna ej. Bohuslän hade däremot något som är hemmahörande där och som förtjänar blifva så öfver hela Sverige. Det är de så kallade »finntäckena», dubbelväfnader i intressant teknik stående näst efter gobelin och rödlakan. De gamla skotska och de nu brukliga kiddyminstermattorna äro väfda på samma sätt, ehuru maskinarbete. Täckena, utförda endast af allmogekvinnor, voro ej omväxlande i mönster, ity att af de 8 de 6 hafva t. ex. samma värd, det allbekanta I H S, inramadt af ett smalt ornament. Äfven samma ytmönster för midtfältet förekommer minst två gånger. Detta skadar dock icke, de äro alla goda gamla ornament.

Och hvad skall man säga om kartans färglösa fläck, Elfsborgs läns utställning? Litet trä och halmslöjd, några tenndosor och konstväfnader från två eller tre utställare! Fliten på detta område och lifaktigheten tyckes samlad hos en enda person, fröken Nina Geijer, Venersborg. Hennes skulpterade möbler väckte mycken uppmärksamhet hos allmänheten, men ack, hon är en drakdyrkare, som till och med sätter drakstilen i högsätet! Så mycken förmåga och så mycket arbete för en drakes skull!

Stockholms stads hemslöjd. Ja, man tänke sig allt som kan väfvas och sys både på gammalt-gammalt och nytt vis, alla former af trä, som kunna orneras med inläggning, sniderier, bränning, målning etc., läder, som lämpar sig för enahanda behandling, metall, lergods, glas, prydt och vanprydt, det fanns i Stockholms stads utställning. Och föremål af enklare material, som tillfredsställer en anspråkslös smak, kork och fiskfjäll m. m, fattades ej heller. Godt och dåligt tumlade så om hvarann, att förf. frivilligt afstår från hvarje gående i detalj, förebärande som ursäkt några ord, som jag hörde en snäll, trött landtman yttra till sin gumma: »Här går en å ser å ser, så en blir jammt förvillader».

Stockholms, Nyköpings och Linköpings län äro ganska flitiga i spånad och väfnad, enklare och konstmässigare. Skickligheten i linneväfnad kulminerar i de af friherrinann Celsing, Viby, Gillberga, utställda drällväfnaderna. Dessa voro de enda textilarbeten inom hemslöjdsafdelningen, som af prisdomarna ansågos värda högsta priset, guldmedalj. Allehanda trä, metall och annan både manlig och kvinnlig slöjd, utförd mest på stadsmaner (Stockholm med sitt exempel och tillgång på material så nära), fanns ock i ofvan uppräknade län, liksom förhållandet var i Uppsalas med omnejd utställning.

På tal om de bäst anordnade kollektiv-utställningarna är Dalarne förut nämndt, och som vi hafva anledning att återkomma dit, innan denna uppsats är afslutad, kunna vi genast öfvergå till Norrland, där hemslöjden ännu bor i all sin ursprunglighet.

Här märker man snart att befolkningen, på grund af sämre kommunikationer, *isynnerhet öster- och norrut*, är hänvisad mer än annorstädes till sin egen förmåga, uppfinningsrikhet och naturliga hjälpkällor. Men dessa tre i förening synas varit tillräckliga för att bereda den norrländska husfliten ett hedersrum bland svensk hemslöjd. Arbeten i trä voro ingenstädes så omväxlande i form och ornering som här, bearbetning af skinn och läder, till fällar, skor, bälten o. s. v. är en af hufvudsysselsättningarna. Näfver och

rötter, mossa och bark tillkomma som nytt material. På textilområdet var det däremot fattigare, väl icke i antal föremål, men i material och arbetssätt. Lin, ull och nöthår mest till beklädnad samt till mattor, filter och täcken i rosengång, opphemta eller dräll, det mesta neutralt och mörkt i grundton, brutet af några få färger var det allmännast förekommande bland den kvinnliga slöjden.

Gefleborgs län hade den stämmingsfulla linutställning, som förut blifvit antydd, och därmed ansågo sig de ledande hafva lyckligt löst sin uppgift, hvilket gärna erkännes. Men då inom detta läns gränser finnes något så säreget som delsbosömnader och spetsar, hvarför ej utställa dem? En den allra alldagligaste interiör, sådan man öfverallt ser i Delsbo och äfven i Forsa socken, med den uppbyggade sängen, hvars alla tillbehör rikligen och smakfullt äro prydda med broderier i delsbosöm, skulle bestämdt gjort lycka och skaffat många beställningar till de konstförfarna och flitiga kvinnorna där uppe. De göra sig utmärkt dessa enkla allmogearbeten, där hela mönstret utföres endast i en färg med rödt eller blått bomullsgarn och med ett egendomligt stygn, som är så lätt, att hvem som helst kan lära det, och likvisst förstå endast ett fåtal att sy det vackert. Af den ofvannämnda sängens (en s. k. gustaviansk) tillbehör hafva icke blott lakanen pyntats med broderier. Största omsorgen nedläggas på ett slags täcke eller lakan af hvitt lärft som hänger ned öfver sängens framsida och prydes med en kvartersbred bård af rosor och bladverk, strängt stiliserade, samt af en frans. Den långa, smala örngåttskudden har sin ornering, sydda bårder och knypplade röda och hvita spetsar, endast på den kortsida som vetter utåt rummet. Ett nöthårs- eller ylletäcke med ränder i gammal rosengång(!) bör slutligen nämnas för att fullständiga bilden. Kanske borde man ej spilla så många ord på det som alls icke var med i Nordiska museet, men denna art hemslöjd hör, fast den är så enkel, till en af de finaste och konstnärligaste vi äga.

Västernorrlands länskomité's afdelning var nästan lika blandad af stads- och landsslöjd, som de sydligare länen. Den var dock af mera gedigenhet och ägde norrländsk prägel. Där sågos broderier i silke och guld bredvid premiälärft, dräll och andra fina linnevaror. Snidade möbler m. fl. smärre föremål af trä, musikinstrument, pipor af sjöskum, mörka och hvita lappsor, fällar, näfverkuntar och mycket mera.

Utställningarna från det sydliga Norrland, d. v. s. från de nu uppräknade länen, gjorde tillfölje af det myckna linet i spånad och

väfnad ett ganska ljusst intryck. De öfriga afdelningarna från det nordliga Sverige hade en helt annan totalton, allvarligare och varmare, enande och harmonisk. Där finnes också så mycket af samma material, och det textila, som oftast består färgen, är här af nödtvång så litet omväxlande som möjligt.

Träslöjden spelar i dessa skogsbygder första rollen, såväl i stads- som landtarbetet. Men föremålen äro mestadels af annan art, och skola de brukas för samma ändamål som motsvarande ting i det öfriga landet, hafva de dock oftast sin egen själfständiga form. Största procenten utgöres af fortskaffningsredskap, först och främst skidor i många variationer. Fjällfärdsskidor, lappskidor, löp- och skarsnöskidor af björk och lönn och asp och taltjur, allesamman vackra att se på. Därefter i antal kommer husgerådsslöjden, som i långt större utsträckning än annorstädes måste göras af trä. En ovanlig formrikedom är det karakteristiska för densamma, och med känsla och naturlig god smak äro samtliga föremål behandlade. Nästan allt är också på ett eller annat sätt orneradt, den enklaste nödvändighetsartikel har ej förefallit sin upphofsman för obetydlig för att förskönas. I Jämtländska afdelningen finnes bl. a. en hel serie mindre träsaker dekorerade med målning och inbrända konturer, af hvilka de bästa höra till det bättre i denna branch, som fanns utställt af enskild person. De voro utförda af Axel Sjöberg, Mörsil. Men icke blott träet användes och finnes exponerad, utan nästan allt, som växer i skogen: knotiga gamla grenar, som genom sitt utseende väcka norrländingens fantasi och ge en antydning om hvad de kunna duga till, näfver, som förekommer så mycket, att man måste anse den alldeles outhärlig; af rötter utställdes både rep och mattor, och af massa fanns kuriosa, och säkert hade den ock fått vara med att färga garnet till ett och annat af de enkla täckena.

Skinnavaror funnos i öfverflöd såsom fällar och beklädnadsartiklar. De äro ock prydda på lämpligt sätt, isynnerhet det som tillhör lappslöjden, hvilken finnes från och med Jämtland, men naturligtvis egentligen i Norrbottens län. I förening med rött och grönt kläde, lapptråd af silfver, olikfärgade skinsorter m. m. åstadkommes ytterst dekorativa större och mindre ting, hela dräkter, bälten, pungar, vantar och pjäxor.

Det textila utgöres hufvudsakligen af nyttighetsväfnader till kostymer och sjalar, mattor och täcken. Af konstväfnadsteknik är endast opphemta och rosengång i bruk i Jämtland. Några särdeles arbetsamma »sexskafaktlä» och täcken i gammal rosengång, båda-

dera i allt utom köpstadsfärger, voro utställda i detta län, men ej annorstädes, om jag minnes rätt. I Väster- och Norrbottens län begagnas till prydnadstäcken och dukar drällmönster i olika färger. Där äro resurserna ej många och färgskalan orimligt enkel. Men på arbetsnit råder ej brist, och allt åtkomligt duger till något. Och tid finnes också. Det är ganska intressant att iakttaga huru både lärd och olärd, män i staten och statare, nomader och bofaste ha tillfälle ägna sig åt en eller annan älsklingslöjd. Det tyder på en normalarbetsdag i höga Norden, kanske en ersättning för hvad dess befolkning i mycket måste umbära.

* * *

Detta är nu en kort öfversikt af de tillgångar vår husslöjd har att röra sig med. Det fattas, som vi sett, för att utöfva den samma hvarken tid eller material eller arbetsätt, och icke heller fattas arbetslust.

Hvad som hittills blifvit gjordt för att tillvarataga allt detta och i hvilken mån hemslöjdens nuvarande utveckling kan anses tillfyllestgörande för vår tids kraf, skola vi undersöka i sammanhang med liknande förhållanden i Norge, sedan vi först tagit en öfverblick af norska husflitsutställningen i Industrihallen. Vi blifva då äfven i tillfälle att se huruvida också det arbete, som offras på hemslöjden, inbringar hälsa och *välstånd*.

Men innan vi öfvergå till Norges husflit, låtom oss hvila våra af den stora blandningen trötta blickar vid något fullt tillfredsställande inom ramen för husslöjdalster. Jag känner i Nordiska museet blott en plats, där detta erbjöds, i Handarbetets Vänners utställning. Med allt det andra som bakgrund såg man bäst huru långt denna förening verkligen hunnit i sina sträfvanden, och man såg äfven, att där den konstnärliga begåfningen utgör driffjädern, där blir en skönhet i det obetydligaste stoff och en lifaktighet i arbetet, som af ingen annan egenskap kan framkallas. Den som haft tillfälle se och jämföra hvad Europa har att bjuda i förädlad hemslöjd, kunde också här få näring för sin förut vunna öfvertygelse, att Handarbetets Vänner i detta hänseende stå oupphunna. Tekniken i det utställda är skiftande, ty den omfattar alla gamla, men ur bruk och minne försvunna metoder, hvilka denna förening gjort till sin uppgift att åter låta komma till nytta och nöje. Mönstren äro delvis gamla, gjorda begripliga och njutbara för vår tid genom anordning och färgsättning, utan att det ursprungliga i dessa gått

förloradt, delvis äro de ock nya. Till dessa senare hör en portiere i krabbasnår, utförd efter ritning af fröken Branting, en verklig förebild i komposition, färger och teknik. Men att Handarbetets Vänner trots all osparad möda ännu ej hunnit omdana den svenska textilkonsten, det bevisa tydligt deras utställningsgrannar till höger och vänster och rundt omkring. Dock, däruti ligger intet nedslående för den som har framtiden för sig och som har krafter och arbets lust och det väsentligaste af allt: förmåga. (Forts.)

Carin Wästberg.

Teori och praktik.

Doktors vagn körde fram till verandatrappan. Kusken Bengtson satt nyrakad och med pomaderadt hår på kuskbocken. Det hvilade en viss högtidsstämning öfver kusk och häst, seldon och hela ekipaget. Men så gällde det också ej den vanliga lunken in till staden och det evinnerliga släpet från den ena patientens dörr till den andras, och långa väntningar utanför i solgasset. Nej, doktor hade tagit sig ledigt hela eftermiddagen, och det skulle bära af till konsul Burmans villa på kalas, och det var en färd i Bengtsons smak. Dessutom skulle doktorinnan med och då måste man stila upp sig, så att härskapet hade heder af sin kusk.

Där står ju frun redan färdig på trappan, den grå damkappan kastad öfver den ljusa sidenklädningen och den finaste hatten med de hvita plymerna på. Bengtson gjorde en högtidlig reverens med piskan. I sitt stilla sinne tänkte han, att om doktorn hade heder af kusk och ekipage, så hade kusk och ekipage heder af sin doktorinna.

Nu kom också doktorn ut i hatt och sommarrock. På verandan var ett stort sällskap församladt för att åse affärden. Först och främst husets förhoppningsfulle son, den lille treåriga Ragnar, som lyfts upp på barnjungfruns arm för att få klappa »Farten». Så var där mormor och farmor, ett par aktningstvårda äldre damer, båda på besök hos son och dotter, och för öfrigt faster Mina, doktors ogifta faster, äfven hon kommen för att tillbringa några dagar hos sina släktingar på landet.

De gamla fruntimren sparade ej på råd och förmaningar. Ack, de unga äro alltid så oförståndiga!

»Du har väl tagit på dig ordentligt, Agnes lilla?» frågade mormor.

»Ja», instämde farmor, »det kan behöfvas, det blir nog regn till kvällen. Birger, jag råder dig att ta med regnrocken.»

»Och för all del far inte hem för sent», förmanade faster Mina. »Det är redan mörkt om kvällarna och Svarten är inte att lita på.»

Doktorn slog skämtsamt afvärande omkring sig med båda armarna. »Ur vägen, ur vägen, olycksprofetissor! Ni utmana ödet med edra elaka spådomar. — Se så, lilla Ragnar, kom nu hit och ge mamma och pappa en kyss och var snäll gosse medan vi ä' borta.» Den lille lyftes upp till modern, som redan satt i vagnen. En kyss på den lilla rosiga munnen, först mamma, så pappa, och så sattes han ned på gården igen.

»Ni se väl efter min lilla pys medan jag är borta?» Den unge doktorinnan såg vädjande på gruppen af gamla damer, församlad på verandan.

»Ja visst, ja visst! Du kan vara alldeles lugn», lät det i korus.

»Ack ja, nog är han i goda händer. Mormor och farmor och faster Mina till på köpet, men glöm inte att...»

Men hvad som inte skulle glömmas blef icke utrönt. Ekipaget hade redan satt sig i gång och vagnshjulens rassel mot sanden på vägen gjorde med ens slut på alla förmaningar. Den unga frun vände sig om och nickade, doktorn svängde med hatten. På trappan stod lilla Ragnar och viftade med mormors näsduk. Han skrek »ajö! ajö!», så högt han förmådde. De tre gamla fruntimren betraktade den morska ungersvennen med beundrande blickar. Så liten och ändå, hvilket gry i honom! Sin pappa upp i dagen!

* * *

»Ja, det är märkvärdigt hvad pojken är lik Birger, det är precis som om jag hade honom lifs lefvandé för mig igen, som då han var liten», sade farmor, då damerna slagit sig ner på verandan med sina arbeten. »Men», här drog farmor en djup suck, »stackars unge, det är mycket han har att kämpa med, innan han blir färdig.»

»Åhå jaja, jag säger så med», instämde faster Mina. »Den uppfostran nutidens barn få, är ju också ägnad att unge bekymmer. Jag kan inte annat än djupt beklaga de stackars ungarna.»

»Hvad som är ledsammast», inföll mormor med sin milda stämma, »är att det finnes så liten kraft hos de unga mödrarna. Jag har sagt Agnes så många gånger, att det inte duger att ge efter, att man måste vara bestämd.»

»Ja visst... allra helst med ett barn som Ragnar», tyckte farmor. »Han är minsann så klok, att han genast begriper när han har öfvertaget.»

»Det gäller framför allt att ta itu på skarpen från det de äro små. Aga ska de ha, det är det enda, som hjälper, aga i rätt tid och på rätt ställe.» Det var faster Mina, som talade. Hon hade blifvit riktigt röd och ifrig. Barnuppfostran var en af hennes käpphäster. »Ja, jag är säker på att hade jag Ragnar om hand, skulle han på två dar bli det snällaste, medgörligaste barn...»

»Det tviflar jag inte på, kära Mina. Men jag tror också, att jag skulle ha de rätta lämporna. Svag skulle jag åtminstone inte vara, det är hvad som är säkert...»

»Nå ja, Beata lilla, förståndet kommer med åren, som man säger; men nog måste jag erkänna att Birger var vådligt bångstyrig och oregerlig som liten; jag minns hur du grät och var öfver dig gifven många gånger, för det du omöjligt kunde få någon bukt med honom.»

»Ja, Birger var vådlig. Men när man är ung har man ofta ej det rätta handlaget. Hade jag nu att göra med Ragnar skulle jag inte vara så släpphänt.»

»Ack, kära farmor, jag tror nog Agnes bjuder till att vara förständig», inföll mormor, »men man behöfver bli gammal för att få det rätta maneret, då det gäller att handskas med barn.»

De gamla damerna fortforo på detta sätt att utveckla sina uppfostringsteorier. Från det enstaka fall man utgått från, öfvergick man till behandling af frågan i allmänhet; alla hade de från sin rika lifserfarenhet de mest slående exempel att framdraga till belysande af den satsen, att nutidens uppfostringsmetod var förvänd. I det stycket rådde en förvånansvärd likstämmighet i åsikter, och konklaven på verandan kom enhälligt öfverens om, att det var illa beställt med den unga generationens kraft och principfasthet.

Under tiden satt lilla Ragnar, det omedvetna föremålet för alla dessa djupsinniga utläggningar, och lekte helt oskyldigt i sanden nedanför verandatrappan. Med en träsked öste han sand i en liten vagn, när vagnen var full stälptes sanden ut och så östes den igen. I längden blef dock detta nöje utslitet. Man kan tröttna på

en träsked och en sandhög äfven om man bara är en liten gosse på tre år. Ragnar såg sig omkring, spanande efter nya tidsfördrif. Det hade regnat på natten och midt på gården fanns ännu en ganska försvarlig vattenpuss. Det var något för vår unge man. Han reste på sig och nalkades långsamt men säkert den lilla sjön, som låg där så lockande och lyste i aftonsolen.

Men man höll vaksamt öga på honom.

»Ragnar!» ropade tre varnande röster från verandan.

Ragnar hörde inte, ville inte höra de varnande stämmorna. Nu stod han aldeles invid pussen.

»Gå inte i pussen!»

»Gå därifrån, pojke!»

»Vill han låta bli, säger jag!»

Men allt var förgäfvets, rop, hotelser, förmaningar. I nästa ögonblick hade han doppat de tunna sulorna på sina gula kängor i vattnet, och innan man hunnit häjda honom står han midt i pussen och stampar däri med all kraft, så att vatten och våt sand stänker högt upp på strumpor och den ljusa sommarkostymen. De tre åsyna vitnena till detta nidingsdåd sutto till en början nästan förlamade af häpnad. Att gå ner i pussen midt för ögonen på farmor och mormor och faster Mina! Och de som setat där alla tre för att passa på honom! Nu skulle han ha sig en ordentlig afstraffning. Vänta han! Dock innan de tre på verandan hunnit ner på gården för att gripa syndaren på bar gärning, hade barnjungfrun kommit springande. Den lille odygdspåsen ryckes i all hast upp ur det våta elementet och bäres skrikande och sparkande in i huset.

»För all del, byt genast om på honom, strumpor — och byxor också!» var mormors första utrop, då hon återfått talförmågan. Inifrån hördes ilskena skrik och högljudda protester.

»En sådan pojke! göra rakt tvärt emot, hvad man ber honom om! Fadern upp i dagen!» farmor hade satt sig igen; hon hade blifvit riktigt matt af den utståndna sinnesrörelsen.

»Aldrig har jag då sett på maken», förklarade faster Mina, röd af indignation. »Klifva ner i pussen midt för näsan på oss! Vi stå inte till svars för om vi lämna sådant ostraffadt».

»Nej, smäll skall han ha, det har han då ärligt förtjänt», instämde mormor. »Alldeles rena strumpor och de nya kängorna! Och inte längre sedan än i går som Agnes gaf honom knäpp på fingrarna för det han slaskade i vattentunnan!»

»Knäpp på fingrarna! Som om det skulle hjälpa! Nej, en riktig risbastu skall det vara. Och hör bara hur han lefver därinne! Gå du in, Beata, och smäll på honom.»

»Jag?» farmor såg helt indignerad ut. »Hvad tänker du på, Mina? Jag är väl inte den närmaste, det är mormor.»

»Farmor måtte väl vara närmare än jag. Vore det en flicka skulle jag ingenting säga, men en gosse, det är farmors sak.»

»Nej, det undanber jag mig absolut. Du, Mina, som förstår dig så bra på barnuppfostran, du som varit lärarinna, gå du in och daska på pojken.»

»Jag? Nej vet du, Beata lilla, det skulle bra illa anstå mig. Jag tycker det är mormors skyldighet, det var hon, som först röstade för smäll.»

»Ja, Amalia, Mina har rätt,» instämde farmor, glad att ha fått medhåll. »Du får allt lof att göra det.»

»Men det är bra orättvist,» invände den stackars mormor, gråtfärdig, »hvarför skall just jag ansvara för gossen.»

»Jo, du står närmast modern, och dig tillkommer det att aga barnet i hennes ställe.»

»Och du står närmast fadern. Jag tycker du har, minst sagdt, lika stort ansvar.»

»Se så, kära ni, tvista nu inte längre,» sade faster Mina, »min oförgripliga mening är den, att mormor här har den största skyldigheten — just i sin egenskap af mormor», och detta uttalades i en så bestämd ton, att alla vidare argumenter blefvo afklippta. Mormor reste sig med en min på en gång olycklig och resignerad och gick in i barnkammaren.

Den lilla brottslingen hade nu lugnat sina upprörda känslor och satt helt förnöjd på golvet och lekte med de våta strumporna. Toilettens inskränkte sig till den lilla korta skjortan och lifstycket. Det var mot iförandet af torra byxor så här nära liggdags som den unge mannen så ifrigt protesteradt, och barnjungfrun hade slutat med att låta honom hållas.

Den lille såg upp på sin mormor med ett illmarigt ansikte. »Ragnar mycke sur,» sade han, skakade på hufvudet och räckte upp en våt strumpa.

»Fy skam, Ragnar, som är olydig och går i vattenpussen. Hvad skall han ha för det?» Mormor hade slagit sig ned på den låga barnkamarstolen och försökte se bister ut.

»Ragnar ska' ha puss,» svarade den lilla skälmen, han hade rest på sig och stod nu tätt intill mormor och räckte fram sin lilla trut.

»Nej, smäll skall Ragnar ha!» förklarade mormor ännu lika allvarsam; och precis som om han tyckt det vore roligt att se hur långt mormor kunde drifva sitt skämt, lägger sig den lille parfveln själfmant på magen tvärs öfver den gamla fruns knän och sparkar i ungdomligt öfvermod med de små bara benen. »Ge Ragnar smäll, ge Ragnar smäll!» ropar han skrattande med ett gäckande tonfall, som om han menade: »du skulle just våga sta».

Det stred inom mormor. Ett bättre tillfälle att praktiskt tillämpa sina teorier kunde man ej tänka sig. — Men å andra sidan, dottersonens oinskränkta förtroende — kunde hon begagna sig däraf? Striden blef dock kort, hon skulle visa de andra, att man visste lefva som man lär, och plötsligt afbrytas Ragnars lifliga benrörelser af en liten klatsch, som helt oförmodadt träffar den mjukaste delen af den hvita, mulliga barnkroppen.

Ragnar reser på sig tvärt och betraktar mormor med en min af den gränslösaste förvåning. Hvad menade hon? Var det lek, mån tro, eller allvar? Mormor skrattade inte alls och två stora djupa veck syntes i pannan nedanför den hvita mössan. Jaså, det var således inte skämt, och med en min som tydligt sade: »Detta hade jag inte väntat af dig,» sätter den förorättade ynglingen upp ett tjut så skärande, som om han varit föremål för den svåraste misshandel.

Vid detta verop kommo de andra två instörtande från verandan.

»Hvad tar du dig till med barnet!» utropade farmor, i det hon slungade mot mormor en blick af det djupaste ogillande. Lille Ragnar hade högt tjutande gömt iansiktet i farmors kjolar i det han snyftade: »momo stygg, momo stygg!»

»Hvarför skulle ni narra mg till det?» klagade mormor halfgråtande, »ser ni nu, barnet kan inte tåla mig längre...»

»Hvem har sagt, att du skulle slå så hårdt?»

»Jag rörde honom ju knappast», tyckte mormor.

»Men du är då alltid så häftig och det skall man aldrig vara mot barn.»

»Häftig? — Det skall då alla veta, att jag inte var häftig...»

Det stod emellertid ej länge på innan lille Ragnar lugnade sig. Det medhåll, som kom honom till del från de andra var den bästa balsam för sveda och värk, han lät sig utan vidare protester

stoppas ner i sin lilla säng med minen af en martyr, som oförskyllt lidit men tåligt burit en svår oförrätt.

Men harmonien i den förr så fredliga lilla trion var störd. Alla tre kände att den nyss utspelade uppfostringsscenen stått i en hjärt kontrast till de uttalade åsikterna och den tanken var förödmjukande. Det trefliga tebordet, omkring hvilket det lilla sällskapet snart därefter samlades, den milda sensommarkvällen, den härligaste augusti-fullmåne, som just nu steg upp öfver granskogen, ingenting förmådde förjaga misstämningen. Mormor i synnerhet kände sig djupt nedslagen. Ack, hvad hjälpte teorierna, då de i praktiken voro så svåra att genomföra!

»Ragnar vill nödvändigt tala med mormor, innan han somnar», det var barnjungfrun, som kom med den hälsningen, då det led mot slutet af kvällsvarden.

»Den välsignade lilla ungen», sade farmor, »han vill be om förlåtelse för det han gick i pussen. Tänk ändå, hvad aga har för ett välsignadt inflytande!» Men under det att farmor och faster Mina utgöto sig i loford öfver det mjuka, bildbara material, som en liten barnasjäl liknande Ragnars erbjöd, hade mormor hastigt rest på sig och gått in i barnkammaren. Om en helt kort stund kom hon tillbaka, den nedslagna minen hade gifvit vika för en betydligt gladare, ja, den gamla frun rent af skrattade.

»Nå», sade de båda andra förväntansfullt, »hvad ville den lilla älsklingen?»

»Ragnar förlåter momo», var allt hvad han sa' — och så vände han sig mot väggen och somnade».

Esse Dal.

Några ord om jubileumsfonden.

När H. M:t konungen bestämde den honom af svenska folket skänkta nationalgåfvan till det storartade ändamålet: tuberkulosens bekämpande genom inrättandet af folksanatorier inom olika delar af riket, förverkligades en ädel tanke, som säkerligen eljes först i en mycket aflägsen framtid kunnat nå sin uppfyllelse.

För visso hafva bland kung Oscars undersåtar inga med större tacksamhet hälsat den om lika mycken människokärlek som upplyst

högsinlighet vittnande bestämmelsen angående jubileumsfondens användande än Sveriges kvinnor, hvilka ju på nära håll, i hemmen, varit i tillfälle att se de hemska tuberkulos-sjukdomarnes härjande framfart. Det är således naturligt, att de svenska kvinnorna hysa en liflig önskan, att i sin mån i handling kunna medverka till den vackra planens lyckliga realiserande.

Som vi veta, ställde H. M:t konungen med kännedom om vår drottningens ädla sträfvanen just på detta område, sin gemål i spetsen för den komité, som skall uppgöra plan för och leda det stora verket. I komitén ingå som medlemmar män med den största sakkunskap och den rikaste erfarenhet inom ifrågavarande fack, som vårt land har att uppvisa. Det skulle således inom densamma endast saknas den insats, som kvinligt praktiskt arbete borde kunna lämna.

Inom vida kretsar af landets kvinnor har därför den tanken uppstått och gör sig alltmer gällande, att insättande i jubileums-komitén af kvinliga medlemmar i flera afseenden skulle vara till gagn. Det förberedande arbete, som hittills ägt rum, gäller hufvudsakligen sådana rent yttre områden, som föga ligga inom kvinnors verksamhetsfält, men nu då ordnandet af en mängd praktiska detaljer för såväl ekonomi som sjukvård förestår, kommer man tvifvelsutan in på ett gebiet, där kvinnan samlat erfarenhet och visat duglighet, där hon således med detaljkännedom och öppen blick kan gifva mången nyttig anvisning.

Det är ju att hoppas, att framdeles i de olika sanatorier-nas styrelser kvinnor komma att insättas, och antaget att så blir fallet, finns det ännu ett skäl som talar för, att redan inom komitén *kvinlig* fackkunskap borde hafva tillfälle att göra sig gällande.

Då det ju icke här är frågan om någon riksdags- eller regeringskomité, utan om en sådan, med hvilken H. M:t konungen efter sin egen höga vilja kan adjungera ledamöter, så torde den omständigheten, att arbetet redan är i full gång, dock icke utgöra något väsentligt hinder för komiténs tillökande med en eller par kvinliga medlemmar — ifall sådant vore öfverensstämmande med dess höga ordförandes åsikt. Man vågar äfven hysa den förhoppningen, att H. M:t drottningen, som själf verkat så mycket och så välsignelsebringande för sjukvårdens höjande och under sin vidt-omfattande kärleksverksamhet kommit i mångfaldiga tillfällen att pröfva kvinlig duglighet, gärna skall vädja till kvinnans förmåga

här, där det gäller ett så storslaget verk, afsedt till gagn för såväl kvinnor som män, och till hvars möjliggörande icke blott landets söner, utan äfven dess döttrar bidragit.

Svenska kvinnor.

Maktlös.

Sonett.

*I vatten, där han knappast ser sin bild,
En ungsvan långsamt öfver träsket simmar,
Som bländvit marmor fjäderskruden glimmar
Och hållningen är majestätisk mild.*

*Från fränder och från sångarglädje skild
Han glider under klara middagstimmar
På yta, där ej solens prakt sig strimmar,
Blott furuskuggan rufvar ödsligt vild.*

*»Är detta högdjurslif», jag dystert tänker,
Då plötsligt svanevingen lyftad blänker,
Djårft blottande ett bittert oläkt sår.*

*Så ofta af ett oblidt öde stunget,
Ett ädelt väsen måste skymdt och tvunget
I sollös trängtan spilla lifvets vår.*

Anna Knutson.

Litteratur.

Brudsmcket. Berättelse från Kristiern den II:s och Sturarnes tid af *H. Keyser*.

Det intresse den läsande allmänheten under de senaste åren visat för den historiska romanen har naturligtvis lockat en stor mängd författare in på detta område, mången gång äfven sådana, som ej ägt erforderliga kvalifikationer för att vinna framgång inom detsamma. Utan tvifvel är det också svårare att skära lagrar på detta fält än på mångt annat, ty de anspråk, som allmänheten ställer på en historisk skildring, om den också mera tillhör diktens än historiens område, äro både vidtomfattande och mångahanda. Man fordrar att skildringen af historiska personligheter skall vara psykologiskt riktig, man vill höra dessa personligheter uttala tankar och åsikter, som äro betecknande för det tidehvarf i hvilket de lefde, och man fordrar, att de om möjligt skola begagna de ordalag och ordvändningar, som då voro på modet. Man nöjer sig ej med att de liksom figurerna i ett skuggspel framstå mot en färglös bakgrund, man vill se dem i de omgifningar, i hvilka de i verkligheten rörde sig. Man begär med ett ord, att en författare af historiska romaner skall äga grundlig kännedom om kulturen i det tidehvarf han skildrar.

Förf. af föreliggande berättelse från Kristiern II:s och Sturarnes tid har visserligen ej förbisett nödvändigheten af historiska förstudier, men han har ej gjort dessa grundligt nog och har tydligen i allmänhet tagit sin uppgift allt för lätt. Tidsfärgen t. ex. är så tunn, att berättelsen skulle kunna förläggas snart sagdt till hvilken tid och hvilken ort som helst, utan att i nämnvärd grad lida af en dylik förflyttning. Försök att gifva en viss lokalfärg åt skildringen äro visserligen gjorda på några ställen, men de äro alltför puerila för att kunna åstadkomma åsyftad verkan. Vi vilja anføra ett exempel. När Kristiern II:s unga brud gör sitt intåg i Köpenhamn, säger hon till konungen: »Eders Nåd har icke allenast ett 'yndigt' land, I har också 'smucke' människor där.»

De personer som skildras: Kristiern II, Dyveke, Sigbrit, Sten Sture d. y. m. fl. äro dessutom alldeles för litet individualiserade. Förf. säger oss att Kristiern har en våldsam och lidelsefull natur, att Dyveke är en mild och ljuf kvinna m. m.; men deras egenskaper belysas ej inifrån, de beskrivas blott på ett yttre sätt, och detta gör att dessa personer ej kunna tillvinna sig läsarens intresse och sympati. Dessutom är den Dyveke, som skildras i berättelsen, ingen intagande kvinna, hon är en docka med blanka blå ögon och rosenkinder, ett barn, som ömsom gråter, ömsom ler och jollrar, ehuru hon är 25 år och i åtta år varit älskad af Kristiern. Det tycks likväl, att en person, som stod emellan en Kristiern II och en Sigbrit, ej skulle kunna undgå att vinna en viss mogenhet

i sin karakter samt en viss erfarenhet af lifvet. Händelserna äro berättade med ledighet och med en viss talang, men skildringen i sin helhet bär alltför mycket karakteren af en romantiserad utläggning af en någorlunda vidlyftig lärobok. Detta fel vidlåder synnerligast skildringen af Kristiern II:s vistelse i Sverige och Stockholms blodbad. — »Brudsmcket», af hvilket boken tämligen omotiveradt erhållit sitt namn, är ett smycke, som Kristiern skänker sin gemål vid hennes ankomst till Danmark. Det ingriper på intet sätt i berättelsens gång, men drottningen tycker sig se, att en röd karbunkel, som pryder det, ibland skiftar färg, och hon anser detta för ett ondt förebud.

Stilen är ledig och lättläst och händelser och situationer äro, som redan förut är sagdt, ganska väl framställda. Vi äro öfvertygade, att förf. skulle lyckats bättre än nu är fallet, om han hållit sig till det borgerliga lifvets område.

G. H.

* * *

En passionshistoria af *Rafael*.

De flesta läsare, som tagit den lilla boken i sin hand, torde hafva stannat redan vid titeln med en viss undran. Först när man kommit in i själfva historien, förstår man förf:s afsikt med det dubbeltydiga ordet. Passion är ju både lidande och lidelse och mellan dessa båda begrepp rör sig denna saga om ett mäniskoöde.

Den autobiografiska formen var nog den enda möjliga för dessa tillspetsade själsanalyser, för denna ständiga själfreflektion, som så ofta afbryter många vackert tänkta och med ordmålande talang skildrade scener och situationer. När »jag'et» för pennan, framställes också allt, sådant det ses genom detta »jag's» eget temperament. Häre ligger måhända orsaken till att förf. icke lyckats framlocka vår sympati för de människor, hvilka i boken möta oss, icke ens för den stackars krymplingen Rafael själf; icke för hans vackra, ljufva hustru, så förträfflig att hon stundom verkar tråkig och som oupphörligt står utanför, utan förmåga af förståelse; icke för den beundrade Elise, som står så högt, att hon nästan tycks placerad på en piedestal för att bli hög nog inför läsarens uppfattning; icke för Erland, den rikt begåfvade vännen som kom, såg och segrade i trots af något oklara moraliska förutsättningar.

Men icke dess mindre är det något som griper oss, som gör oss medvetna om den djupa patos, hvilken är den öfverallt genomklingande, förnimbara grundtonen. Det är icke ofta sådant enfares i detta banalitetens tidevarf, och därför äro vi böjda att öfverse missgrepp, hvilka icke heller äro banala. Det finnes i boken inga spår af ett ungdomligt tankelif, men likväl visar sig en ojämnhet, en brist på mognad i omdömet, som vanligen åtföljer yngre förf:s otillräckliga själfkritik. Ibland tänjes berättelsens tråd och drages, icke fjärran från det mystiska, i vidt omfattande slingor, ibland

åter tyckes den tvärt afhuggen. På sina ställen gör detta god effekt, men oftare störes häraf jämvikten och sammanhanget, som af de skilda delarna bilda ett helt.

Förf. hör tydligen hemma inom nutida konstnär- och litteraturkretsar och visar sig äfven såsom frigjord och fritänkande samt villig att instämma i antikens invokation: »O, Eros, allhärskande gud!» samt utbrister äfven han i de stora orden om »att i guda-yrsel famna lifvet». På ett ställe säger han: »Lyckan är lugn och lyckan är blid och full af ro». Men blott »den stora kärleken» höfves den »andliga fullblodsras», som har »en oändlig förmåga» af lycka. Och den låter sig icke bindas af några lagar, några hänsyn. Se t. ex. Erland, den »födde segrarens» tioåriga förbindelse med »sin comtesse», en annans hustru, samt hans resa på tu man hand med Elise. Några antydningar leder oss att tro på en bröllopsresa före eller utan bröllopet.

Boken kan icke kallas för en psykologisk studie och icke heller för en romantiserad själshistoria. Den är mera känd än tänkt och alltigenom hållen i grisailens bleka, mjuka färg. Öfver ingen af dess sidor breder sig det friska modets klara dager, öfver ingen lysar lifsglädjens sol, men den väcker vårt intresse och tilltalar oss genom en poetisk uppfattning och många fina drag.

Man kan icke undgå att märka ett jagande, ett sökande efter en eller annan stämning, men en sådan är också lyckligt funnen på själfva omslaget, hvarest det vemodfulla framträder i både form och färg. Liksom ett mollackord skulle göra, bereder det oss på bokens elegiska innehåll. De sista sidorna af Rafaels själfbekännelser innehålla icke något slut, endast den grubblande tviflans obesvarade frågor, och detta är en naturlig konsekvens. Det kan icke vara annorlunda.

L. N.

Notiser från bokmarknaden.

Samfundet för Nordiska museets främjande 1895 och 1896. Meddelanden, utgifna af *Artur Hazelius*. Nordiska museet och dess fri-luftsappendix Skansen ha så vuxit in i Svenska folkets hjärtan, att man med fullt skäl kan kalla denna doktor Artur Hazelii storartade skapelse hela nationens skötebarn. Den senaste af de årsskrifter, som af Nordiska museets styresman nu utgifvits och hvarigenom han fogat ett nytt blad till samfundets ärorika historia, behöfver således förvisso ingen särskild rekommendation för att blifva läst och uppskattad. En summarisk redogörelse för den vackert utstyrda skriften vilja vi dock här lämna. Utom af samfundets omfångsrika årsberättelse 1895 och 1896, där man i detalj kan följa Nordiska museets utveckling under de gångna åren, innehåller boken en del värderika uppsatser, belysande skilda områden af svenskt

kulturlif. Häftet inledes med »Om lapparnes tideräkning» af Karl Bernhard Wiklund, en ur så väl filologisk som etnografisk synpunkt intressant uppsats; till folkflisskildringarnes gebiet kunna hänföras »Ett bondbröllop i Hargs socken i Uppland på 1840-talet» och uppsatsen om »Svenska allmogedräkter». Af särdeles intresse äro de af hofintendenten John Böttiger, vår främste auktoritet på det historiska konsvärfveriets område, lämnade tvenne rikt illustrerade skildringar från tapetväfveriets historia, af hvilka den mest fängslande är den, om den på Drottningholms slott förvarade sköna s. k. mortlakes-tapeten och dess underliga öden. Åt den anspråkslösa men på sin tid så mycket gouterade silhuetteringskonsten ägnas äfven ett kapitel, illustrerad af roliga »svartgubbar». Det märkligaste i föreliggande arbete äro dock de utdrag ur brevväxlingen mellan Johan August Hazelius och Carl Johan Ludvig Almquist, som meddelas, bref, hvori den förres omutliga rättrådighet och sanningskärlek på det bjärtaste belyses, sedd mot bakgrunden af den senares inga sofismer skyende framställning af de många tvifvelaktiga handlingar och skiftningar, som utmärka denna genialiska men oharmoniska personlighets lefnadslöpp.

*

Skansen. Friluftsmuseet å Djurgården. Skildradt och beskrifvet af *Herman A. Ring*.

Nordiska museet och Skansen af *L. Passarge*.

Ein eigenartiges Museum für Natur- und Völkerkunde von Wilhelm Koenig.

Karta öfver Nordiska museets anläggningar på Skansen.

Alla dessa små böcker, hvilka kunna sättas i samband med Nordiska museets här ofvan anmälda årsskrift, utgöra lika många bevis för den storartade utveckling, hvori Skansen, denna enastående institution, är stadd. Ett par af dem innehålla intressanta och sakrika uttalanden från utlandet, där, som bekant, Skansens präktiga friluftsmuseum vunnit en allmän och välförtjänt uppmärksamhet.

*

Kuriösa historier från häxornas tid af *Woldemar*. Auktoriserad öfversättning af *Birger Mörner*. Författaren till denna bok, som har lika stort konstnärligt och kuriositetsvärde, måtte ha lyckans galoscher i sin ägo och bättre galoscher än dem Andersens gamle ungarl råkade ut för, ty de sätta honom icke blott i stånd att på turistsätt vandra omkring i »Kung Hans'» miljö och konstatera hur dålig belysningen var i flydda sekler, utan göra honom också skickad att se på samma sätt som forna tiders barn och förnimma huru de menade det. Bokens titel bibringar kanske den föreställningen, att dess innehåll rör sig om häxor; men detta är blott delvis fallet. Där talas också något om guldmakare och mycket om vanligt folk. Den sista historien, en näpen proverbartad idyll i en trädgård, förtäljer om en ännu bruklig art af trolldom, som aldrig varit belagd med dödsstraff utan endast fört kontrahenterna »i Amors häktelse».

Det är något gripande i det kärftva, kyliga sätt, hvarpå dessa så tragiska historier framläggas, och författaren har en underbar förmåga att draga fram den bittra humor, som ligger gömd i händelsernas eget underliga samspel, utan att förytliga den med tillägg ur 1800-tals-fatabur.

Språket är om hvarannat drastisk och högtidlig rotväliska med en öfvertygande tidsfärg, och det har tolkats från danskan beundransvärdt väl af den i denna genre så välrenommerade öfversättaren.

*

Om hudens vård samt om folkbad af Nils Englund.
Föreliggande lilla skrift, tilläggshäfte till vår värderika folkskrifts-serie, »Läsning för folket», behandlar på ett på samma gång fack-mässigt och populärt sätt det allmännyttiga ämnet: badens vikt och betydelse. Häftet inledes med en kortfattad framställning af hudens byggnad och dess förrättningar för att klargöra betydelsen af dess vård. Den historik öfver de ända från äldsta tider bland så väl österlandets som vesterlandets folks brukliga förfaringssätten vid kroppens behandling med bad är särdeles intressant. Vi finna däraf att äfven fordomdags i Sverige i synnerhet badstubadet, den enklaste, billigaste och hälsosammaste af alla badmetoder, var långt mer i bruk än i våra dagar. Med den finska badstugan till förebild lämnar förf. en del praktiska anvisningar angående sättet att anordna dylika bad. Vi kunna endast, i det vi till alla dem som nitälska för vårt folks höjande i så väl kroppsligt som andligt af-seende varmt rekommendera doktor Englunds broschyr, instämma i den af förf. uttalade förhoppningen, att den skedda tillbakagången i fråga om behofvet och bruket af bad, som vår tid utvisar, måtte åtföljas af en desto kraftigare ansats framåt i önskvärd riktning.

Från 1898 års riksdag.

I.

Riksdagen har nu åter sammanträdt och liksom alltid under dessa årets betydelsefulla dagar står den svenska kvinnan »undrande och spörjande», hvilka anslag och hvilka nya lagbestämmelser till hennes fördel månde väl komma på hennes lott. Som hon därför alltid med största intresse motser offentliggörandet af såväl de enskilda motionerna som de kongl. propositionerna, skynda vi oss att helt kort redogöra för de i år framlämnade, som beröra kvinnans intressen.

Bland *läroverksfrågorna* finna vi då åtskilliga motioner om förbättrade löneförmåner för lärarinnor vid folkskolor och småskolor, om ålderdomsunderstöd åt de sistnämnda, om rättighet för lärarinnor i geografi att få resa på statens jernvägar mot nedsatt afgift samt en motion rörande slöjdundervisning för flickor. —

Rörande *administrativa och juridiska frågor* märkas en motion om införande af borgerlig vigsel samt flera kongl. propositioner om förändringar i lagen om skilsmässa, om anteckning i svensk kyrkobok af utrikes ingånget äktenskap, om rätt till kyrklig vigsel för icke konfirmerade, och om hinderlöshet till äktenskap.

Slutligen må nämnas den kongl. propositionen, som innehåller förslag till en förändrad lagstiftning i afseende på mannens och hustruns egendomsförhållanden, endera makens ställande under förmyndare, boskilnad, urarfvagörelse och bodelning vid äktenskapskilnad.

Ett särskildt utskott af 5 ledamöter från hvardera kammaren har blifvit tillsatt för att behandla dessa sistnämnda lagförslag.

I anledning af de kongl. lagförslagen hafva i andra kammaren väckts motioner om förändrad lydelse af dem, som behandla frågan om äktenskapskilnad och mannens och hustruns egendomsförhållanden.

De föga genomgripande lagförslag, som de kongl. propositionerna innehålla, äro emellertid, såsom ett af våra förnämsta pressorgan kallar dem, — »otillfredsställande surrogat» för de af 1884 års riksdag begärda lagförändringarna.

Då man jämför lagberedningens 1886 utarbetade lagförslag med det af nya lagberedningen utarbetade, nu af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, måste man ovillkorligt tänka på det bekanta uttrycket: »avancera baklänges.»

Förhoppningarna om en förändring till det bättre i den gifta kvinnans ställning te sig alltså nu vida mindre ljusa än för 14 år sedan, och man kan med skäl instämma i den nyss omnämnda tidningens tal om »ett trögt reformarbete.»

Alla dessa småreformer kunna näppeligen tillfredsställa den svenska kvinnan, då hon genom dem knappast ett tuppfjät närmar sig det mål, som hägrar för hvarje tänkande medborgarinna:

gift kvinnas myndighet och rätt att öfver sig och sitt råda.

A. S.

Notiser från Stockholms Läsesalong.

Uppgifter och anvisningar på nya eller nyförvärfvade framstående tryckalster, som finnas på Stockholms Läsesalong, komma

hädanefter att då och då inflyta i Dagny och inledes denna serie af meddelanden med nedanstående notiser om:

Läsesalongens utländska tidskrifter.

Förutom de stora, allmänt kända revyerna Deutsche Rundschau, Revue des deux Mondes, La nouvelle Revue, Nineteenth Century, Review of Reviews, The Studio, Cosmopolis m. fl. finnas också mindre kända men värderika tidskrifter, hvilka här nedan rekommenderas till allmänhetens uppmärksamhet.

L'art et la Vie. Revue Mensuelle, Littéraire, Artistique et Sociale (6:te årg.)

Tidskriftens uppsatser äro lätt, klart och behagligt skrifna och beröra ämnen af allmänt intresse. De litterära uppsatserna omfatta också utländska verk. Så t. ex. B. Björnsons och Olive Schreiners skrifter: Tidskriftens riktning är idealistisk, och utan att ingå i polemik innehåller den dock en den yngre generationens protest mot de frivola riktringarna inom franska litteraturen. Läsesalongen började hålla tidskriften 1897 och har tagit den äfven för 1898.

Munsey's Magazine utgifves i Newyork. Det rika programmet behandlar konstens olika områden: målning, skulptur, musik, teatervärlden och litteraturen. De än kritiska, än biografiska uppsatserna åtföljas ofta af konstnärernas porträtter och reproduktioner af deras konstverk. En afdelning ägnas åt porträtter och notiser rörande politiskt och socialt framstående personer. Skönlitteraturen representeras af romaner och korta skisser. Under 1897 innehöll »Magazinet» Hall Caines berömda roman »The Christian» samt en längre berättelse af F. Marion Crawford.

Ethische Kultur, 5:te årg. »*Wochenschrift für sozial-ethische Reformen*» behandlar på ett populär-vetenskapligt sätt sociala frågor t. ex. industrialismen, förhållandet mellan kapital och arbete, reformer af arbetarnes arbetsdag, arbetssätt och aflöning, pedagogisk-etiska frågor om nödvändigheten af den allmänna kulturens höjande, uppsatser öfver ämnen sådana som: »moralisk energi, politisk och andlig frihet, ett politiskt program med etiskt mål» o. s. v. Äfven freds rörelsen, dess berättigande och öfverdrifter, omnämnes någon gång äfven kvinnofrågan. Veckoskriften avslutas vanligen med korta bokanmälningar.

Kirke og Kultur (tr. i Kristiania, 5:te årg.), utgifven af Chr. Bruun og Th. Klaveness, sysselsätter sig mindre med kyrkliga och dogmatiska än med allmänt kristliga och humanistiska ämnen; framställer litteratur, konst, samhällslära och politik från kristlig idealistisk synpunkt. Tidskriften innehåller också bokanmälningar, biografiska uppsatser, kulturskildringar t. ex. en biografi öfver Hanna Ouchterlony, som utöfvat en så omfattande verksamhet i vårt land, samt en beskrifning öfver förhållandena i Sicilien af aktuellt intresse såsom bekräftande och kompletterande skildringarna i Selma Lagerlöfs roman »*Antikrists Mirakler*». Också finnas på Läsesalongen

de danska och norska tidskrifterna: Tilskueren och Kringsjaa samt utländska tidskrifter i kvinnofrågan t. ex. English Woman's Review, Nylænde, Kvinden og Samfundet m. fl.

Tidskrifter för löpande år få icke utlånas. Äldre årgångar bindas och flyttas från läsesalarna till lånbiblioteket.

Sekreteraren.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets bokkomité, hvilken som bekant till hvarje jul upprättar en med korta anmälningar försedd öfversikt af den under året utkomna barn- och ungdomslitteraturen, har på en s. k. urvalslista sammanfört de bästa af de böcker, som blifvit af komitén granskade alltifrån början af dess verksamhet. Denna lista har sedan skickats omkring till Förbundets ombud, till bokhandlarna samt till de större städernas högre allmänna läroverk och elementarläroverk för flickor.

*

Botemedlen mot "ungdomens förvildning". Å Fredrika-Bremer-Förbundets styrelsesammanträde den 8 februari meddelade samkvämskomiténs ordförande, att vid samkvämet den 19 januari beslut fattats att hos Förbundets styrelse anhålla, det denne ville med anledning af generaldirektör Wieselgrens och direktör Beckmans (i Dagnys 3:dje häfte omnämnda) förslag tillsätta en komité för att taga i öfvervägande, huruvida det vore möjligt att bilda en förening med syfte att motarbeta ungdomens förvildning.

Sedan styrelsen beslutit mottaga det gifna uppdraget, tillsattes en komité, bestående af följande 8 medlemmar: folkskoleinspektör C. G. Bergman, herr A. Bergendahl, fru G. af Klintberg f. Bergman, fru Sofie Nilsson f. Andersson, grefve Bengt Oxenstjerna, pastor A. G. Rietz, fru Anna Tamm f. Bergendahl och generaldirektör S. Wieselgren, med rättighet för komitén att, om den så finner för godt, utse ännu en ledamot.

*

Stipendiefonderna. Genom ordf. för lokalkomitén på Gotland, fru Georgine Poignant, har till länets insats i Allmänna stipendiefonden öfverlämnats kr. 1,841: 90.

Från skilda håll.

Docenten doktor Elsa Eschelsson har af prokanslern vid Uppsala universitet fått beviljad sin ansökan om befrielse från att föreslås dels i civilrätt som juridiska fakultetens stipendiat, dels i processrätt som pro-

fessor Tryggers vikarie, till dess frågan om upprätthållandet af professuren i civilrätt blifvit afgjord.

*

Engelsk akademisk examen kompetensberättigande vid svenskt universitet. Fröken Anna Paues, som efter att ha aflagt studentexamen i Sverige studerat vid Newnham College i Cambridge och där undergått »the Examination for the mediæval and modern Languages Tripos», en examen, som, om hon icke varit kvinna, skulle berättigat henne till titeln B. A. (Bachelor of Arts), har af K. M:t erhållit tillstånd att aflägga fil. licentiatexamen i endast två ämnen vid Uppsala universitet, fastän hon icke är filosofie kandidat.

*

At föreståndarinnan för Wallinska flickskolan, fröken Evelina Fahnehjelm, har K. M:t på grund af hennes mångåriga gagnande skolverksamhet tilldelat medaljen i guld af femte storleken med inskrift »Illis quorum meruere labores».

*

En folkskollärarynnas afsked från sin tjänst. Genom pressen har gått en notis om folkskollärarynnan Hilda Norlins i Vårdinge besvär hos domkapitlet i Strengnäs för det hon från sin tjänst blifvit afskedad, utan att något tjänstefel kunnat läggas henne till last. Hon är 61 år, men blir först efter ännu 6 års tjänstgöring berättigad till full pension. Skolrådet i den församling, där fröken Norlin varit anställd, har nu afgifvit sin förklaring öfver afskedet, hvilket meddelats under erkännande af församlingens tacksamhet för hennes mångåriga arbete, men erhållits på grund af den punkt i reglementet för folkskollärares pensionsinrättning, hvilken lyder: »Har folkskollärare uppnått 60 år, äger vederbörande skolråd eller skolstyrelse, ändock att läraren icke anmält sig önska att med pension från sin tjänst afgå, att med bifogande af föreskrifva handlingar hos direktionen begära dess beslut i fråga om lärarens pensionsrätt».

*

Fredrika-Bremer-Förbundets bokkomité har tjänat till förebild för ett liknande företag i Bergen, stående i sammanhang med en pedagogisk förening därstädes, och hvilket fått namnet »Den pædagogiske forenings bogudvalg». De bokförteckningar denna komité hvarje år utsänder heta »Bemerkninger fra den pædagogiske forenings bogudvalg» och äro uppställda ungefär som Fredrika-Bremer-Förbundets boklistor, med angifvande af böckernas pris och för hvilket åldersstadium hvar och en lämpar sig.

*

Frågan om de tyska kvinnornas universitetsstudier återkommer tidt och ofta i den tyska riksdagen, alltjämt som en oeftergiflig följd af den mäktiga påtryckning, som i form af masspetitioner och kraftiga uttalanden både från föreläsningssalarna och i pressen utgår från kvinnorna själfva. Under innevarande riksdag har, som det tyckes, spörsmålet om rätt till högre utbildning äfven för Tysklands kvinnor i någon mån avancerat, sedan som svar på den preussiska kultusministerns yttrande, att han ämnade förvägra kvinnor tillåtelse att aflägga examen till

universiteten, så vida icke de resp. universitetens rektorer och studenter beslöto att låta kvinnorna såsom gäster studera vid universiteten, rikskansleren förklarar, att han vore beredd att söka uppnå en öfverenskomelse mellan de förbundna regeringarna, angående tillåtelse för kvinnor att aflägga universitetsexamina.

*

Verein »Frauenbildung» är namnet på en i Berlin förlidet år stiftad förening, som har till syfte att verka för den tyska kvinnans delaktighet i den akademiska undervisningen och rättighet att bekläda de ämbeten, som denna är ämnad att förbereda till, och att såväl i tal som skrift arbeta för ernåendet af de nämnda önskningsmålen. Föreningen är indelad i olika »Abteilungen», som äro spridda i flere tyska städer, f. n. i Berlin, Karlsruhe, Freiburg im Breisgau, Mannheim, Heidelberg och Wiesbaden. De fem punkter den uppsatt på sitt program äro följande: upprättande af gymnasier för flickor; dessas likställighet med gymnasierna för gossar; tillstånd för de kvinnliga abiturienterna att inskrivas vid universiteter och högskolor; tillträde till alla universitets- och statsexamina och rättighet för kvinnor att utöfva de vetenskapliga kall, till hvilka deras aflagda examina berättiga dem.

*

Tyska polisens förolämpande beteende mot kvinnor, särskildt i Berlin och Frankfurt am Main, har föranledt dels en petition från »das Bund deutscher Frauenvereine» om anställandet af kvinnor («Polizeimatronen») i polisens tjänst, hvilken petition af inrikesministern afslagits, dels sammankallandet af ett offentligt möte i Berlin söndagen den 9 jan. Inbjudningen hade utgått från föreningen »Frauenwohl», och mötet bevisades af 2,000 kvinnor och hundratals män.

Närmaste anledningen till mötet och utgångspunkten för diskussionen var en nyligen timad händelse, som skarpt belyste den tyska polisens indiskreta nit och opåkallade beskäftighet. De uppträdande talarinnornas indignation och yrkande på reformering af polisväsendet funno genklang hos det talrika auditoriet, och förhandlingarna utmynnade i tvenne af jur. dr. Anita Augspurg förmulerade, enhälligt antagna resolutioner, innehållande förslag till åtskilliga reformer.

*

En utställning af kvinligt arbete, som skall äga rum mellan 1 juli och slutet af september detta år, håller för närvarande på att anordnas i s'Gravenhage i Holland. Fröken Jungius, ordföranden i den Haagska grenen af den holländska föreningen »Frauenwohl», har genom en föredragsturné spridit kunskap om och intresse för saken i hela landet, och det nitiska, praktiskt ordnade arbete, som den i talrika sektioner delade utställningskomitén utför, ger förhoppningar om att företaget skall komma att antaga omfattande dimensioner och öppna tillfällen till nya verksamhetsområden för kvinlig energi.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur.

Svensk:

Folkskolans barntidning n:r 40, 1897; 1, 2, 3, 4, 5, 1898.
 Hemåt n:r 1, 1898.
 Idun n:r 51, 52, 1897; 1, 2, 3, 1898.
 Kyrklig tidskrift n:r 11, 12, 1897.
 Linnéa n:r 24, 1897; 1, 1898.
 Nordisk tidskrift n:r 8, 1897.
 Nya bokhandelstidningen n:r 52, 53, 1897.
 Nya kyrkans tidning n:r 12, 1897.
 Sedlighetsvännen n:r 6, 1897.
 Slöjdundervisningsbladet n:r 12, 1897.
 Svensk damtidning n:r 51, 52, 1897; 1, 2, 3, 4, 1898.
 Svensk läraretidning n:r 51, 52, 1897; 1, 2, 3, 4, 1898.
 Svensk musiktidning n:r 20, 1897; 1, 2, 1898.
 Svensk bokhandelstidning n:r 52, 1897; 1, 2, 3, 1898.
 Verdandi n:r 6, 1897; 1, 1898.
 Varia n:r 1, 1898.

Finsk:

Finsk Tidskrift n:r 7, 1897, del 44, 1, 1898.
 Nutid n:r 1, 1898.

Norsk:

Husmoderen n:r 35, 36, 1897; 1, 2, 3, 1898.
 Nylænde n:r 1, 2, 1898.

Dansk:

Kvinden og Samfundet n:r 12, 1897; 1, 1898.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 24, 1897; 1, 2, 1898.
 Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 52, 1897; 1, 2, 3, 1898.
 Die Frauenbewegung n:r 1, 2, 1898.
 Neue Bahnen n:r 1, 2, 1898.

Engelsk:

The Nursing Record n:r 508, 509, 1897; 510, 511, 1898.
 The Woman's Journal n:r 50, 51, 52, 1897; 1, 2, 1898.

Fransk:

La Femme n:r 24, 1897; 1, 2, 1898.

Freja-Magasinet

C. E. LAGERSTRÖM

18 Humlegårdsgatan 18

18 Götgatan 18

29 Drottninggatan 29

Spis- och Knäckebröd

i många olika sorter, öfverträffliga i välsmak.

HEDERSPRIS och **GULDMEDALJ**

Dresden 1894.

Braunschweig 1895.

Biscuits och **Cakes**

till betydligt lägre pris än de utländska.

C. W. SCHUMACHER

Stockholm

Kongl. Hofleverantör.

17 Norrlandsgatan 17.

Fredrika-Bremer-Förbundets hemstudier.

Ledning för hemstudier inom olika ämnen lämnas af Fredrika-Bremer-Förbundet. Anmälningar mottagas å Förbundets byrå.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum**

frö **munnens, tändernas** och **hudens vård** m. m.

OBS.! Intyg från nedanstående medicinska auktoriteter åtfölja hvarje flaska:

Professorn i hygien vid K. Karol. Institutet Hr E. Almquist, Professorn vid Upsala Universitet Hr Olof Hammarsten, Docenten i farmakodynamik vid Upsala Universitet Hr M. Elfstrand.

Vademecum öfverträffar i bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga hvarje annat i handeln förekommande oskadligt mun- o. tandmedel.

En flaska **Vademecum** innehåller minst lika stor bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga som 30 vanliga $\frac{1}{2}$ -literflaskor bästa Aseptin. Se vidare den åtföljande beskrifningen.

Annonsen för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Anmälan.

Af sammat Ylle (stick-, kläde- och klädnings-) väfves vackra **Gungstols-längder**, 2 mtr och långa, 0,70 mtr breda från 7 kronor. Gods afhämtas tacksammt afgiftsfritt.

Hildur Anderssons Ullspinneri- O. Skrädderi-Aktiebolag Riksg. 1 63.
Allm. T. 76 53. **16 Oxtorgsgatan 16.**
Filial: 1 Hornsgatan 1, 1 tr. Allm. 304 35.

Dagny, som 1898 börjar en ny följd, kommer med detta år att framträda i en betydligt utvidgad form. Tidskriften skall som tillförene utgifvas af och vara organ för **Fredrika-Bremer-Förbundet** och således hafva till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Därjämte kommer *Dagny* såsom organ äfven för **Föreningen för Vålgörenhetens Ordnande och Föreningen Handarbetets Vänner** att blifva i tillfälle att med större sakkännedom än tillförene följa de områden af kvinlig verksamhet, hvilka representeras af dessa föreningar.

Åt **sjuksköterskornas intressen** och andra viktiga spörsmål, som beröra kvinnan, skall synnerlig uppmärksamhet ägnas; hvar förutom **litteraturens företeelser i hem- och utlandet**, framför allt sådana litterära alster, som behandla kvinnorörelsen och därmed sammanhängande frågor, **öfversikter och notiser, kortare berättelser, minnesteckningar, resebref, biografiska och historiska utkast, kåserier m. m.** alltjämt rikligt skola i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken **Lotten Dahlgren**, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer från och med 1898 med **20 häften**, utgörande minst **28 tryckark.**

Priset för hel årgång blir endast höjdt med 1 kr. således:

För medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå** till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. $\frac{1}{2}$ 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.